

2.8.2010

Sisäasiainministeriö
Maahanmuutto-osasto

hare@intermin.fi

Sisäasiainministeriön lausuntopyyntö 6.7.2010; SM034:00/2010

**HALLITUKSEN ESITYS LAIKSI ULKOMAALAISLAIN MUUTTAMISESTA;
VÄHEMMISTÖVALTUUTETUN LAUSUNTO**

Yleistä

Ulkomaalaislakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että täysi-ikäisen Suomen kansalaisen vanhempi voisi tietyissä tapauksissa saada oleskeluluvan, vaikka hän ei kokonaisuudessaan täyttäisikään voimassa olevan lain 50 §:n 2 momentissa asetettuja edellytyksiä oleskeluluvan myöntämiseksi Suomen kansalaisen muulle omaiselle.

Esityksen perusteluissa käydään läpi lainsäädännön ja käytännön nykytilaa. Selvityksessä todetaan useassa kohdassa, että voimassa olevaa lainkohtaa on tulkittu varsin suppeasti. Tiukasta tulkinnasta johtuen lainkohdan nojalla on viime vuosina annettu vain muutamia oleskelulupia.

Vähemmistövaltuutetun kannan mukaan tarvetta lain muutokseen ei ole, vaan voimassa olevaa lakia voitaisiin soveltaa ihmis- ja perusoikeusmyönteisemmin. Perusoikeusmyönteisen ja ihmisoikeusmyönteisen laintulkinnan velvoitteesta lausutaan perustuslain 22 §:ssä. Sen mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Mainittu säännös sitoo ”julkista valtaa sen kaikessa toiminnassa, niin lainsäädännössä, hallinnossa kuin lainkäytössä” (HE 309/1993 vp; ks. myös HE 1/1998 vp). Oikeuskansleri ja Eduskunnan oikeusasiamies ovat useissa ratkaisuissaan korostaneet velvollisuutta perus- ja ihmisoikeusmyönteiseen laintulkintaan (ks. esim. OKA 17.3.2006, diaarin:o: 870/1/05; OA 28.4.2006 n:o 998/4/04; OA 15.5.2002 n:o 2118 /4/00). Myös perustuslakivaliokunta on ottanut kantaa ihmisoikeusmyönteisen laintulkinnan puolesta. Perustuslakivaliokunnan lausunnon (PeVL) 18.4.1990 n:o 2 mukaan ”(...) tulkintatilanteissa olisi erilaisista perusteltavissa olevista vaihtoehtoista pyrittävä omaksumaan sellainen, joka edistää ihmisoikeusmääräysten toteutumista eli on näin määriteltynä ihmisoikeusystävällinen”. Perustuslakivaliokunnan mietinnön (PeVM) 25/1994 vp mukaan ”[t]uomioistuinten tulee valita perusteltavissa olevista lain tulkintavaihtoehtoista sellainen, joka parhaiten edistää perusoikeuksien tarkoituksen toteutumista (...)”.

Lakiehdotus UlkL 50 § 3 mom,

Ehdotuksen mukaan oleskelulupa voitaisiin myöntää vain Suomessa asuvan Suomen kansalaisen vanhemmalle. Suomen kansalaisuus lainkohdan soveltamisen ehtona on vähemmistövaltuutetun näkemyksen mukaan ongelmallinen. Esitetty lainmuutos asettaa lähtökohtaisesti Suomessa asuvat kansalaisuuden perusteella eriarvoiseen asemaan. Kaikki eivät syystä tai toisesta halua hakea Suomen kansalaisuutta tai eivät ole sitä hakemuksesta saaneet, vaikka olisivat asuneet Suomessa vuosikautia. Esimerkiksi Ruotsissa oleskelulupa myönnetään samoin perustein Ruotsin kansalaisen tai kolmannen maan kansalaisen muulle omaiselle. Useissa muissakaan Euroopan Unionin jäsenvaltioissa ei tehdä rajausta oman maan kansalaisten ja kolmansien maiden kansalaisten välillä. Lainkohta ei myöskään soveltuisi Suomen kansalaisen ulkomaalaisen puolison vanhempiin, vaikka perheen lapset olisivat Suomessa syntyneitä Suomen kansalaisia. Myös lasten näkökulmasta esitys eriarvoistaa Suomessa olevia lapsia. Lapsen edun mukaista on säilyttää kiinteä yhteys isovanhempiinsa. Lapsen hyvään kasvuun kuuluu oikeus pitää yhteyttä läheisiinsä ja Lapsen oikeuksia koskevassa YK:n yleissopimuksessa mainitaan tämä oikeus.

Esityksen mukaan oleskeluluvan myöntäminen edellyttää, että Suomen kansalaisella on käytössä asunto itseään ja luvanhakijaa varten. Vaatimus saattaa olla ristiriidassa perustuslain 9 §:ssä turvatun liikkumisvapauden kanssa. Perustuslaissa turvataan Suomen kansalaisen ja maassa laillisesti oleskelevan ulkomaalaisen vapaus liikkua maassa ja valita asuinpaikkansa.

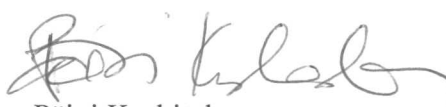
Uutta lakia sovellettaessa, on tärkeä muistaa, että soveltamiskäytännössä otetaan huomioon perusoikeus- ja ihmisoikeusmyönteinen tulkinta. Lain tulkinta ei saa muodostua sellaiseksi, että lupaa on suhteettoman vaikea saada.

Vähemmistövaltuutettu

Eva Biaudet

Ylitarkastaja

Päivi Keskitalo